

OZNÁMENIE KOMISIE

Ochorenie COVID-19: Usmernenie týkajúce sa vykonávania príslušných ustanovení EÚ v oblasti konaní o azyle a návrate a presídľovania

(2020/C 126/02)

Vírus spôsobujúci ochorenie COVID-19 sa rozšíril po celom svete a bol príčinou prijatia rôznych opatrení na obmedzenie tempa šírenia nákazy. Hlavy štátov alebo predsedovia vlád členských štátov Európskej únie 10. marca 2020 zdôraznili potrebu spoločného európskeho prístupu a úzkej koordinácie s Komisiou⁽¹⁾. Predovšetkým ministri zdravotníctva a ministri vnútra boli vyzvaní, aby zabezpečili riadnu koordináciu a zamerali sa na vypracovanie spoločných európskych usmernení.

Rozsah globálnej hrozby, ktorej v súčasnosti čelíme, zdôrazňuje naliehavú potrebu koordinácie na úrovni EÚ s cieľom maximalizovať potenciálny vplyv opatrení prijatých na vnútroštátnej úrovni.

Komisia 16. marca 2020 na pozadí týchto skutočností prijala oznámenie Európskemu parlamentu, Európskej Rade a Rade, v ktorom vzhľadom na ochorenie COVID-19 vyzvala na dočasné obmedzenie ciest do EÚ, ktoré nie sú nevyhnutné⁽²⁾. Výnimky z týchto dočasných obmedzení sa vzťahujú na osoby, ktoré potrebujú medzinárodnú ochranu, alebo ktoré musia byť prijaté na územie členských štátov z iných humanitárnych dôvodov. Opatrenia prijaté členskými štátmi s cieľom zamedziť ďalšiemu šíreniu ochorenia COVID-19 a obmedziť ho by mali vychádzať z posúdení rizika a vedeckých odporúčaní a musia zostať primerané. Akékoľvek obmedzenia v oblasti azylu, návratu a presídľovania musia byť primerané, vykonávané nediskriminačným spôsobom a musia zohľadňovať zásadu zákazu vyhostenia alebo vrátenia a povinnosti podľa medzinárodného práva.

Pandémia má priame dôsledky na spôsob, akým členské štáty uplatňujú pravidlá EÚ v oblasti azylu a návratu a má rušivý vplyv na presídľovanie. Komisia plne uznáva ťažkosti, ktorým členské štáty v súčasnej situácii čelia pri vykonávaní pravidiel EÚ v tejto oblasti. Akékoľvek opatrenie prijaté v oblasti azylu, presídľovania a návratu by takisto malo v plnej miere zohľadňovať opatrenia na ochranu zdravia, ktoré členské štáty zaviedli na svojich územiach s cieľom predísť šíreniu ochorenia COVID-19 a zamedziť mu.

V tejto súvislosti Komisia s cieľom podporiť členské štáty pripravila toto usmernenie (ďalej len „usmernenie“) s podporou Európskeho podporného úradu pre azyl (EASO) a Európskej agentúry pre pohraničnú a pobrežnú stráž (Frontex) bez toho, aby bola dotknutá zásada, že len Európsky súdny dvor môže poskytnúť záväzný výklad práva Únie.

V usmernení sa uvádza, ako v čo najväčšej možnej miere zaistiť **kontinuitu konaní** a zároveň plne zabezpečiť **ochranu zdravia a základných práv ľudí** v súlade Chartou základných práv Európskej únie. Zároveň sa v ňom pripomínajú základné zásady, ktoré sa musia naďalej uplatňovať, aby konanie o azyle bolo počas pandémie COVID-19 naďalej čo najviac prístupné. Musia sa predovšetkým zaregistrovať a spracovať všetky žiadosti o medzinárodnú ochranu, a to aj v prípade, ak dôjde k určitým oneskoreniam. Musí sa zabezpečiť pohotovostná zdravotná starostlivosť a základná liečba, aj pokiaľ ide o ochorenie COVID-19.

Vzhľadom na to, že sa v súčasných právnych predpisoch nestanovujú osobitné dôsledky vyplývajúce z pandemickej situácie, usmernenie v tejto súvislosti takisto poskytuje **praktické rady a identifikuje nástroje**, a to aj poukazaním na vznikajúce najlepšie postupy v členských štátoch, ktoré umožňujú za súčasných okolností pokračovať v konaniach o azyle a návrate, ako aj v činnostiach súvisiacich s presídľovaním.

S cieľom predísť šíreniu ochorenia COVID-19 a zamedziť mu by sa opatrenia v oblasti verejného zdravia, ako je lekárske vyšetrenie, obmedzenie kontaktu medzi ľuďmi, karanténa a izolácia mali podľa potreby uplatňovať aj na štátnych príslušníkov tretích krajín vrátane žiadateľov o medzinárodnú ochranu, presídlených osôb alebo štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa neoprávnene zdržiavajú v Únii, a to za predpokladu, že sú tieto opatrenia odôvodnené, primerané a nediskriminačné.

(1) <https://www.consilium.europa.eu/sk/press/press-releases/2020/03/10/statement-by-the-president-of-the-european-council-following-the-video-conference-on-covid-19/>.

(2) COM(2020) 2050 final.

Praktické pokyny uvádzané v tomto dokumente majú za cieľ uviesť príklady toho, čo je možné urobiť v rámci obmedzení stanovených v *acquis*, ktoré môže každý členský štát použiť pri zohľadnení existujúcich vnútroštátnych postupov a dostupných zdrojov.

Pokyny sa vzťahujú najmä na tieto oblasti:

Azyl: registrácia a podávanie žiadostí, spôsoby vedenia pohovorov a otázky týkajúce sa podmienok prijímania vrátane zaistenia, ako aj postupov podľa nariadenia (EÚ) č. 604/2013 (ďalej len „dublinské nariadenie“).

Presídľovanie: praktické spôsoby možného pokračovania v prípravných operáciách, aby sa umožnilo plynulé obnovenie presídlení hneď, ako to opäť bude možné.

Návrat: praktické opatrenia, ktoré by za súčasných okolností mohli uľahčiť vykonávanie konaní o návrate, podporovanie dobrovoľných návratov a reintegrácie, ochranu migrantov pred neúmyselnými dôsledkami opatrení obmedzujúcich medzinárodné cestovanie, zaručenie prístupu k adekvátnym základným službám, ako aj objasnenie, za akých podmienok je rozumné a primerané zaistiť neregulárnych migrantov.

Poskytovanie usmernení je dynamický proces, ktorý sa možno bude musieť postupom času vyvíjať. Budú ho dopĺňať činnosti relevantných agentúr EÚ vo forme špecializovaných tematických stretnutí⁽³⁾, ktorých úlohou bude pomáhať členským štátom poskytovaním dodatočných praktických odporúčaní a uľahčovať výmenu najlepších postupov. Okrem toho sú k dispozícii všeobecné usmernenia úradu EASO týkajúce sa niekoľkých kľúčových špecifických otázok, na ktoré sa toto usmernenie vzťahuje⁽⁴⁾.

1. Azyl

Opatrenia na obmedzenie osobného kontaktu medzi azylovými pracovníkmi a žiadateľmi, ktoré boli prijaté na vnútroštátnej úrovni, majú vplyv na konania o azyle. Zatiaľ čo vnútroštátne hygienické orgány môžu na základe posúdenia rizika a vedeckých odporúčaní prijať potrebné opatrenia na zamedzenie ďalšiemu šíreniu ochorenia COVID-19 a jeho obmedzenie, takéto opatrenia by mali byť primerané a v súlade s právnymi predpismi EÚ vrátane Charty základných práv. Preto aj v prípade, keď dôjde k zdržaniam, musia orgány zaregistrovať žiadosti štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí žiadajú o medzinárodnú ochranu, a žiadatelia musia mať možnosť takéto žiadosti podať. Osobitná pozornosť by sa mala venovať situácii zraniteľných osôb, rodín a maloletých osôb (vrátane maloletých osôb bez sprievodu) a so všetkými žiadateľmi o medzinárodnú ochranu sa musí zaobchádzať dôstojne a prinajmenšom by mali mať prístup k svojim základným právam a možnosť uplatňovať ich.

Pokiaľ ide o konania o azyle, vzhľadom na to, že v smernici 2013/32/EÚ (ďalej len „smernica o konaní o azyle“) neboli stanovené také situácie, ako je situácia vyplývajúca z pandémie COVID-19, možno zvážiť uplatňovanie odchyľujúcich sa pravidiel, ako sú tie, ktoré sú stanovené v smernici pre prípad veľkého počtu súčasne podaných žiadostí⁽⁵⁾. Okrem toho sa v nariadení (EÚ) č. 603/2013 (ďalej len „nariadenie Eurodac“) osobitne stanovuje možnosť odložiť zber odtlačkov prstov z dôvodu opatrení prijatých na ochranu verejného zdravia⁽⁶⁾.

Pokiaľ ide o zodpovednosť za posúdenie žiadostí, v dublinskom nariadení existuje priestor na flexibilitu, najmä v súvislosti s osobnými pohovormi, postupmi zlúčenia maloletých osôb bez sprievodu so svojimi rodinami a uplatňovaním ustanovení o práve vlastného uváženia.

Pokiaľ ide o podmienky prijímania, členské štáty môžu podľa smernice 2013/33/EÚ (ďalej len „smernica o podmienkach prijímania“) (7) využiť možnosť výnimočne ustanoviť v riadne odôvodnených prípadoch a na primerané obdobie, ktoré by malo byť čo najkratšie, spôsoby poskytovania materiálnych podmienok prijímania ktoré sa odlišujú od spôsobov, ktoré sa bežne vyžadujú. Takéto spôsoby musia v každom prípade pokrývať základné potreby vrátane zdravotnej starostlivosti. Opatrenia v oblasti karantény alebo izolácie na prevenciu šírenia ochorenia COVID-19 nie sú v *acquis* EÚ v oblasti azylu upravené. Takéto opatrenia sa môžu uložiť aj žiadateľom o azyl v súlade s vnútroštátnym právom za predpokladu, že sú nevyhnutné, primerané a nediskriminačné.

(3) Sieť úradu EASO pre konania o azyle usporiadala 2. apríla 2020 online tematické stretnutie týkajúce sa organizácie osobných pohovorov na diaľku a 8. apríla 2020 stretnutie týkajúce sa podávania žiadostí o azyl na diaľku. Sieť EASO pre presídľovanie a prijímanie osôb z humanitárnych dôvodov takisto usporiadala online stretnutie, na ktorom sa diskutovalo o vplyve ochorenia COVID-19 na operácie presídľovania v členských štátoch.

(4) Praktická príručka úradu EASO: Osobný pohovor a Usmernenie úradu EASO ku konaniu o azyle: prevádzkové normy a ukazovatele Usmernenie úradu EASO k plánovaniu pre prípad nepredvídaných udalostí v súvislosti s prijímaním.

(5) Článok 6 a článok 31 smernice 2013/32/EÚ.

(6) Článok 9 nariadenia (EÚ) č. 603/2013.

(7) Článok 18 smernice 2013/33/EÚ.

1.1. Konania o azyle

Pokiaľ ide o prístup ku konaniu o medzinárodnej ochrane, vzhľadom na potrebu obmedziť kontakt medzi ľuďmi a z dôvodu nedostatku pracovníkov viaceré členské štáty oznámili zatvorenie azylových orgánov alebo prístup k ich službám len na základe predchádzajúceho oznámenia prostredníctvom telefónu alebo elektronických služieb. Členské štáty takisto oznámili obmedzenia služieb v súvislosti s registráciou žiadostí o medzinárodnú ochranu. Niektoré členské štáty uviedli, že registrácia žiadostí je vo všeobecnosti pozastavená alebo povolená len vo výnimočných prípadoch a/alebo v prípade zraniteľných osôb.

V článku 6 ods. 5 smernice o konaní o azyle sa členským štátom umožňuje predĺžiť lehotu na registráciu žiadostí na desať pracovných dní, ak je v dôsledku súčasného podania žiadostí veľkým počtom štátnych príslušníkov tretej krajiny alebo osôb bez štátnej príslušnosti veľmi ťažké v praxi dodržať tieto lehoty. Vzhľadom na to, že sa v existujúcich právnych predpisoch nestanovujú osobitné okolnosti vyplývajúce z pandemickej situácie, členské štáty by mali mať možnosť uplatňovať toto odchyľujúce sa pravidlo na obmedzené časové obdobie, ak je pre vnútroštátne orgány v praxi veľmi ťažké dodržať trojdňovú alebo šesťdňovú lehotu na registráciu v dôsledku situácie spôsobenej ochorením COVID-19, ktorá by vzhľadom na celkový účel právnej úpravy a dotknutých záujmov mohla mať podobný vplyv, ako ťažkosti vyplývajúce z veľkého počtu súčasného podania žiadostí. V každom prípade by akékoľvek ďalšie oneskorenia pri registrácii žiadostí nemali mať vplyv na práva žiadateľov podľa smernice o podmienkach prijímania, ktoré sa uplatňujú od podania žiadosti.

V súlade s článkom 6 ods. 1 tretím pododsekom smernice o konaní o azyle by členské štáty mali zabezpečiť, aby sa informácie o zmenách vykonaných v súvislosti s registráciou a podávaním žiadostí poskytovali pracovníkom orgánov, ktorým by žiadosti o medzinárodnú ochranu mohli byť adresované (napríklad polícia, pohraničná stráž, imigračné úrady a pracovníci zariadení určených na zaistenie), aby mohli prípady postúpiť na registráciu a informovať žiadateľov o tom, kde a ako možno podať žiadosť o medzinárodnú ochranu.

Praktické pokyny:

- Zamestnanci príslušných orgánov, ktorým budú žiadosti o medzinárodnú ochranu pravdepodobne adresované, by mali byť informovaní o akýchkoľvek dočasných zmenách v postupoch, pokiaľ ide o prístup ku konaniu o azyle z dôvodu ochorenia COVID-19, ako je napríklad skrátený pracovný čas azylových orgánov, obmedzený prístup pre verejnosť a možnosť kontaktu na diaľku cez telefón atď.
- Informácie o takýchto dočasných zmenách a opatreniach by sa mali širokej verejnosti sprístupniť napríklad prostredníctvom verejného webového sídla azylových orgánov, aby sa štátni príslušníci tretích krajín alebo osoby bez štátnej príslušnosti o nich dozvedeli pred podaním žiadosti o medzinárodnú ochranu. Takéto informácie by boli užitočné aj pre organizácie občianskej spoločnosti, ktoré môžu žiadateľom poskytovať pomoc.
- Ak je prístup do priestorov azylových orgánov naďalej zabezpečený, príslušné informácie by sa mali podľa možnosti zobraziť prostredníctvom infografiky a iných foriem vizuálnej komunikácie.
- Viaceré členské štáty zaviedli rôzne systémy registrácie žiadateľov bez osobného kontaktu s azylovými pracovníkmi. Príkladom osvedčeného postupu je registrácia žiadateľov v osobitných kabínach v priestoroch azylového orgánu pričom informácie sú poskytované v jazyku žiadateľa a je zabezpečený zber informácií.

Podávanie žiadostí :

V niektorých členských štátoch je možné podávať žiadosti o medzinárodnú ochranu poštou. Komisia odporúča, aby v prípade potreby bolo možné podávať žiadosti prostredníctvom formulára buď poštou, alebo prednostne online. V súlade s článkom 6 ods. 4 smernice o konaní o azyle sa žiadosť bude považovať za podanú okamihom, keď tento formulár dostanú príslušné orgány.

Praktické pokyny:

- Podávanie žiadostí môže byť podľa potreby a čo najviac organizované online (predložením online formulára). V takýchto prípadoch by žiadatelia mali mať ľahký prístup k správne formuláru, ktorý vyplnia online.
- Ak sa žiadosti podávajú elektronicky alebo poštou, žiadatelia by ako základnú záruku mali mať dôkaz o tom, že podali žiadosť o azyl, ako je potvrdzujúci e-mail alebo doporučená pošta.

- Mali by sa prijať osobitné opatrenia na zabezpečenie toho, aby žiadatelia boli informovaní v jazyku, ktorému rozumejú alebo o ktorom sa odôvodnene predpokladá, že mu rozumejú, o postupe, ktorý sa má dodržiavať, a o ich právach a povinnostiach počas postupu.
- Takisto by sa mali prijať aj osobitné opatrenia na zabezpečenie toho, aby sa poskytovali informácie o možných následkoch pre žiadateľov, ktorí si neplnia svoje povinnosti a nespolupracujú s príslušnými orgánmi.

Osobné pohovory :

Mnohé členské štáty osobné pohovory odložili. Iné členské štáty pohovory organizujú po prijatí osobitných opatrení, ako je využívanie videokonferencií alebo inštalovanie bezpečnostného skla. Komisia odporúča, aby členské štáty takéto dočasné osobitné opatrenia čo najviac využívali za predpokladu, že príslušné orgány prijímajú potrebné opatrenia týkajúce sa vybavenia a zabezpečia tlmočenie, ako aj prístup k právnej pomoci a zastúpeniu.

Členské štáty môžu využiť článok 14 ods. 2 písm. b) smernice o konaní o azyle a v závislosti od okolností prípadu osobný pohovor vynechať, najmä ak existujú primerané náznaky svedčiace o tom, že žiadateľ je zrejme postihnutý ochorením COVID-19. V takýchto prípadoch sa vynaloží primerané úsilie na to, aby sa žiadateľovi umožnilo predložiť ďalšie informácie. Neuskutočnenie osobného pohovoru nesmie mať na rozhodnutie rozhodujúceho orgánu nepriaznivý vplyv.

Okrem toho, ak to umožňujú vnútroštátne právne predpisy, je možné vykonať predbežné posúdenie prípustnosti následnej žiadosti výlučne na základe písomného podania bez toho, aby sa uskutočnil osobný pohovor v súlade s článkom 42 ods. 2 písm. b) smernice o konaní o azyle.

Praktické pokyny:

- Osobné pohovory by sa mali čo najviac vykonávať na diaľku prostredníctvom videokonferencií s výnimkou prípadov, keď osobný pohovor prostredníctvom videokonferencie nie je pre žiadateľa vhodný kvôli osobitným procesným potrebám, (napr. traumatizovaní žiadatelia, rodovo motivované prenasledovanie, deti, žiadatelia so sluchovým postihnutím). Okrem toho by sa malo využívať simultánne tlmočenie na diaľku prostredníctvom vyhradených telefónnych kanálov.
- Ak príslušné orgány zriadia videokonferenčné miestnosti, mali by v záujme podpory žiadateľa zabezpečiť aj (virtuálnu) prítomnosť právnych poradcov, iných poradcov a dôveryhodných osôb. Malo by sa zabezpečiť bezpečné prostredie vrátane jeho dôvernosti. Opatrenia týkajúce sa dôvernosti zahŕňajú aj zabezpečené spojenie.
- Ak videokonferencie nie sú technicky uskutočniteľné alebo vhodné, členské štáty by na základe poradenstva v oblasti ochrany zdravia a bezpečnosti mohli využívať opatrenia zaisťujúce požadovaný priestorový odstup a obmedzenie sociálnych kontaktov, aby sa zabezpečilo zníženie rizika infekcie, ako je napríklad inštalácia bezpečnostného skla. Aj v prípadoch, keď videokonferencie nie sú technicky možné, je potrebné preskúmať všetky možnosti na zabezpečenie simultánneho tlmočenia na diaľku.
- Musia sa dodržiavať pravidlá EÚ týkajúce sa prepisov pohovorov a/alebo záznamov z nich. Okrem videokonferencie by sa mali zabezpečiť alternatívne spôsoby, ktoré žiadateľom umožnia predložiť dôkazy tak, aby sa zaručila bezpečnosť a dôvernosť predložených dokladov, napríklad prostredníctvom prijímacích sietí alebo miestnych pobočiek alebo príslušných ministerstiev. Vo videokonferenčnej miestnosti by napríklad mohol byť umiestnený skener, ktorý by žiadateľ mohol použiť na zaslanie dokladov.
- Ak sa osobné pohovory vykonávajú na diaľku, táto okolnosť by sa spolu s aspektami možného dodatočného narušenia počas pohovoru mala pri posudzovaní žiadosti zohľadniť. Viac informácií nájdete v Praktickej príručke úradu EASO: Posúdenie dôkazov.
- Ak úradníci poverení prípadom pracujú na diaľku, je dôležité, aby mali prístup k štandardným kanálom, ktoré im umožňujú poradiť sa s vyššími úradníkmi poverenými prípadom, nadriadenými a/alebo expertmi, a to využívaním zabezpečených systémov komunikácie zaručujúcich bezpečnosť a ochranu osobných údajov.

Lehota na ukončenie konania o posúdení žiadosti

Podľa článku 31 ods. 3 písm. b) smernice o azyle môžu členské štáty predĺžiť šesťmesačnú lehotu na uzavretie skúmania žiadostí o obdobie, ktoré nepresiahne ďalších deväť mesiacov, ak veľký počet štátnych príslušníkov tretích krajín alebo osôb bez štátnej príslušnosti žiada o medzinárodnú ochranu súčasne, v dôsledku čoho je v praxi veľmi ťažké ukončiť konanie v tejto lehote. Členské štáty by mali mať možnosť uplatniť túto dočasnú odchýlku, ak je pre nich v praxi veľmi ťažké dodržať šesťmesačnú lehotu na posúdenie žiadostí v dôsledku situácie súvisiacej s COVID-19, čo by vzhľadom na celkový účel právnej úpravy a dotknuté záujmy mohlo mať podobný vplyv na ťažkosti vyplývajúce z veľkého počtu súbežne podaných žiadostí, keďže spoluzákonodarca nerátal s osobitnými okolnosťami pandemickej situácie.

1.2. Dublin

Dublinské transfery:

EASO adresoval členským štátom otázku ⁽⁸⁾ týkajúcu sa vykonávania dublinských transferov a Komisia následne požiadala o konkrétne údaje. Z odpovedí členských štátov vyplýva, že od 25. februára 2020 do 30. marca 2020 bol maximálny počet prípadov, v ktorých došlo k presunu zodpovednosti, pretože členské štáty neboli v dôsledku COVID-19 v súčasnosti schopné odovzdať žiadateľov do zodpovedného členského štátu, o niečo vyšší ako 1 000 prípadov ⁽⁹⁾ a situácia sa dotkla 6 členských štátov.

Na základe odpovedí členských štátov sa odhaduje, že do 1. júna 2020 bude mať 25 členských štátov maximálne 6 000 prípadov, v ktorých sa zodpovednosť môže presunúť, ak sa v dôsledku COVID-19 neobnovia transfery. Niektoré členské štáty vrátane členských štátov s vysokým počtom dublinských prípadov však nedokázali odrátať prípady, keď je osoba na úteku, alebo prípady, ktoré sa ešte riešia na administratívnej úrovni alebo na súde, ani určiť jednotlivé lehoty, a preto vychádzali z odhadovaného počtu prípadov, v ktorých môže dôjsť k presunu zodpovednosti. Očakávaný počet prípadov, v ktorých počas budúcich dvoch mesiacov môže v dôsledku COVID-19 dôjsť k presunu zodpovednosti, bude teda podstatne nižší.

Úzka spolupráca medzi členskými štátmi má zásadný význam pre hladké fungovanie dublinského systému. Komisia vyzýva všetky členské štáty, aby obnovili transfery ihneď, ako to bude prakticky možné vzhľadom na meniace sa okolnosti. Komisia a úrad EASO sú pripravené uľahčiť spoluprácu medzi členskými štátmi, podľa potreby vrátane dvojstrannej spolupráce.

Pred uskutočnením každého transferu by členské štáty mali zvážiť situáciu súvisiacu s COVID-19 vrátane situácie vyplývajúcej zo závažného tlaku na systém zdravotníctva v zodpovednom členskom štáte. Členské štáty by navyše mali venovať náležitú pozornosť tomu, aby pri skúmaní žiadostí nedošlo k oneskoreniu, a to s prihliadnutím na súčasnú situáciu.

Ak sa transfer do zodpovedného členského štátu nevykoná v rámci uplatniteľnej lehoty, zodpovednosť sa presúva na členský štát, ktorý požiadal o presun podľa článku 29 ods. 2 dublinského nariadenia. Žiadne ustanovenie uvedeného nariadenia neumožňuje odchýliť sa od tohto pravidla v takej situácii, aká vyplýva z pandémie COVID-19.

Pokiaľ ide o maloletých bez sprievodu, postup zlúčenia s rodinným príslušníkom, súrodencom alebo príbuzným by mohol pokračovať po uplynutí lehôt na transfer stanovených v článku 29, ak to je v najlepšom záujme dieťaťa a ak dĺžka trvania konania o umiestnení maloletého viedla k nedodržaniu tejto lehoty, ako sa stanovuje v článku 12 ods. 2 dublinského vykonávacieho nariadenia ⁽¹⁰⁾.

Podľa článku 17 ods. 2 dublinského nariadenia členský štát môže kedykoľvek pred prijatím rozhodnutia vo veci samej požiadať iný členský štát o prevzatie žiadateľa s cieľom zlúčiť akékoľvek osoby blízke rodine z humanitárnych dôvodov založených najmä na rodinných alebo kultúrnych aspektoch, a to aj keď tento iný členský štát nie je v zásade zodpovedným. Toto pravidlo by sa mohlo uplatniť aj v prípadoch, keď sú uplatniteľné závažné kritériá týkajúce sa zlúčenia rodiny, ale nemožnosť vykonať transfer v dôsledku COVID-19 viedla k nedodržaniu lehôt na transfer.

Vzhľadom na to, že spoluzákonodarcovia nerátali s osobitnými okolnosťami pandemickej situácie, členské štáty by mali mať možnosť uplatniť takéto ustanovenie o práve vlastného uváženia, aj keď cieľom nie je spojenie osôb blízkych rodine.

⁽⁸⁾ „Praktická/technická úroveň na poskytnutie prehľadu o vplyve COVID19 na dublinskú prax“.

⁽⁹⁾ Niektoré členské štáty dokázali poskytnúť iba odhad.

⁽¹⁰⁾ Nariadenie Komisie (ES) č. 1560/2003 z 2. septembra 2003, ktoré ustanovuje podrobné pravidlá na uplatňovanie nariadenia Rady (ES) č. 343/2003 ustanovujúceho kritériá a mechanizmy na určenie členského štátu zodpovedného za posúdenie žiadosti o azyl podanej štátnym príslušníkom tretej krajiny v jednom z členských štátov, Ú. v. EÚ L 222, 5.9.2003, s. 3, zmenené vykonávacím nariadením Komisie (EÚ) č. 118/2014 z 30. januára 2014, Ú. v. EÚ L 39, 8.2.2014, s. 1.

Členské štáty sa na dvojstrannom základe a na individuálnej báze môžu dohodnúť, že po tom, ako bude možné obnoviť dublinské transfery, tie členské štáty, ktoré boli zodpovedné za žiadateľov pred odložením transferu, budú akceptovať, že sa znovu stanú zodpovednými za príslušných žiadateľov.

Uplatňovanie tohto pravidla by si vyžadovalo súhlas žiadateľa, ako sa vyžaduje v článku 17 ods. 2.

Dublinské konania

Pohovory: Podľa článku 5 ods. 2 dublinského nariadenia, členské štáty nie sú povinné uskutočniť osobný pohovor, ak žiadateľ dostal príslušné informácie o uplatňovaní uvedeného nariadenia⁽¹⁾ a informácie potrebné na určenie zodpovedného členského štátu už poskytol inými prostriedkami. Za predpokladu, že sú tieto podmienky splnené, sa takéto upustenie od pohovoru môže považovať za primerané opatrenie, najmä ak existuje podozrenie, že sa žiadateľ nakazil ochorením COVID-19. Ak sa od pohovoru upustí, členské štáty zabezpečia, aby mal žiadateľ možnosť predložiť ďalšie informácie, ktoré sú potrebné na riadne určenie zodpovedného členského štátu, pred prijatím rozhodnutia o transfere.

Maloletí bez sprievodu a prípady týkajúce sa celistvosti rodiny ako priorita: V situácii, keď správne orgány členských štátov upravujú pracovné postupy, ktoré môžu ovplyvniť schopnosť zvládnuť všetky dublinské prípady v stanovených lehotách, by členské štáty mali prednostne spracúvať prípady týkajúce sa maloletých bez sprievodu, iných zraniteľných osôb alebo celistvosti rodiny.

Pripojiteľnosť na internet: Vzhľadom na povinnosť členských štátov komunikovať navzájom prostredníctvom siete Dublinet a v situácii, keď mnohé členské štáty upravili pracovné postupy, by členské štáty mali prioritne preskúmať, ako možno zachovať alebo sprístupniť pripojenie k sieti Dublinet v kontexte režimov telepráce, s cieľom umožniť, aby sa pokračovalo v spracúvaní dublinských prípadov, a to pri súčasnom zabezpečení ochrany údajov v súlade s právom EÚ.

Praktické pokyny:

- Pohovory v rámci dublinského konania by sa podľa potreby a pokiaľ je to možné, mali uskutočňovať na diaľku s využitím videokonferencií s potrebným tlmočením na diaľku. Uvedené všeobecné praktické pokyny týkajúce sa osobných pohovorov sú uplatniteľné aj na pohovory v rámci dublinského konania. Členské štáty, ktoré v súlade s článkom 5 ods. 2 dublinského nariadenia upustia od pohovoru, by mali zabezpečiť, aby sa informácie potrebné na vykonanie dublinského konania podľa možnosti od žiadateľa získali počas registrácie žiadosti. Členské štáty by takisto mohli zriadiť osobitnú e-mailovú adresu, ktorú by žiadateľ mohol alternatívne použiť na predkladanie dokumentov, dôkazov a informácií, a to pri zabezpečení ochrany údajov v súlade s právom EÚ. Ďalšie informácie možno nájsť v Praktickej príručke úradu EASO o vykonávaní dublinského nariadenia III: pohovor a posúdenie dôkazov⁽²⁾ a v Pokynoch týkajúcich sa dublinského konania: prevádzkové normy a ukazovatele⁽³⁾.
- V prípadoch týkajúcich sa maloletých bez sprievodu a zlúčenia rodín by členské štáty mali klásť dôraz na hodnotenie možností identifikácie rodinných príslušníkov a získanie súhlasu vo fáze registrácie. Vnútroštátne orgány sa môžu rozhodnúť, že takéto prípady ohlásia svojej vnútroštátnej dublinskej jednotke ihneď po registrácii alebo na konci dňa prostredníctvom vypracovania zoznamu prípadov, ktoré by mali byť prioritou.
- Členské štáty by mohli sprístupniť sieť Dublinet dostatočnému počtu zamestnancov, ktorí pracujú na diaľku. Výmena údajov medzi členskými štátmi sa musí uskutočňovať prostredníctvom národných prístupových bodov členských štátov a členské štáty musia zaistiť zabezpečené pripojenie a zabezpečený prístup k sieti Dublinet. Každý zamestnanec pracujúci na diaľku, ktorý potrebuje mať prístup k sieti Dublinet, by mal byť vybavený zariadeniami a nástrojmi, ktoré mu umožnia zabezpečený prístup k národným prístupovým bodom členských štátov. Jednou z možností je napríklad konfigurovať VPN medzi zariadením zamestnanca a národným prístupovým bodom členského štátu, ktorý je inštalovaný na úrade, z ktorého sa bežne realizuje prístup k sieti Dubline. Agentúra eu-LISA môže podporiť členské štáty a podeliť sa o svoje skúsenosti týkajúce sa siete alebo bezpečnostných aspektov. Pokiaľ nebude k dispozícii technické riešenie pre zamestnancov v režime telepráce, vnútroštátna dublinská jednotka sa môže rozhodnúť, že bude mať v úrade prítomných zamestnancov, ktorých počet bude obmedzený na nevyhnutné minimum a ktorí budú dodržiavať usmernenia týkajúce sa zdravia a bezpečnosti v súvislosti s COVID-19.

⁽¹⁾ Ako sa uvádza v článku 4 dublinského nariadenia.

⁽²⁾ „Praktická príručka úradu EASO o vykonávaní dublinského nariadenia III: pohovor a posúdenie dôkazov“.

⁽³⁾ „Pokyny EASO týkajúce sa dublinského konania: prevádzkové normy a ukazovatele“.

1.3. Zabezpečenie podmienok prijímania pre žiadateľov o azyl

Zdravotný skrining: Mnohé členské štáty zaviedli prísnejší zdravotný skrining pre žiadateľov a povinné testovanie nových migrantov na COVID-19. V súlade s článkom 13 smernice o podmienkach prijímania môžu členské štáty vykonať lekárske vyšetrenie žiadateľov o medzinárodnú ochranu z dôvodov verejného zdravia s cieľom určiť primerané preventívne opatrenia, ktoré treba vykonať, a to pri dodržiavaní základných práv a zásady proporcionality, nevyhnutnosti a nediskriminácie.

Zdravotná starostlivosť: V článku 19 smernice o podmienkach prijímania sa vyžaduje, aby žiadatelia dostávali potrebnú zdravotnú starostlivosť, ktorá zahŕňa aspoň pohotovostnú zdravotnú starostlivosť a nevyhnutnú liečbu chorôb a závažných duševných porúch. Členské štáty by mali prijať opatrenia nevyhnutné na zabezpečenie toho, aby takáto zdravotná starostlivosť podľa potreby zahŕňala liečbu ochorenia COVID-19.

Karanténa/izolácia: Mnohé členské štáty využívajú na zabránenie šíreniu COVID-19 karanténu alebo izoláciu. Takéto opatrenia nie sú upravené v smernici o podmienkach prijímania. Opatrenia karantény alebo izolácie sa môžu uplatňovať so zreteľom na žiadateľov o medzinárodnú ochranu na základe vnútroštátneho práva, za predpokladu že sú takéto opatrenia odôvodnené, primerané nediskriminačné. To predovšetkým znamená, že členský štát by mohol karanténne/izolačné opatrenia uplatňovať na žiadateľov o medzinárodnú ochranu, ktorí prichádzajú na jeho hranice, iba za predpokladu, že takéto opatrenia, aj keď nie nevyhnutne identické, uplatňuje na všetky osoby prichádzajúce z oblastí postihnutých pandémiou a že ide o primerané opatrenia v súvislosti s osobami, ktoré sa už nachádzajú na jeho území.

Praktické pokyny:

- Zdravotný skrining žiadateľov, ktorí sú najviac ohrození rizikom nákazy, ako sú starší ľudia alebo osoby s chronickým ochorením, ako aj noví migranti v ubytovacích zariadeniach alebo zariadeniach určených na zaistenie, by sa mal vykonávať v súlade so stanovenou prioritou.
- V prípade potreby by sa pre všetkých nových migrantov mohla zriadiť 14-dňová karanténa v špeciálnych centrách príchodu alebo vo vyhradených oblastiach prijímania a v zariadeniach určených na zaistenie. Orgány by takisto mohli štátnym príslušníkom tretích krajín merať teplotu pri príchode do zariadenia a odchode z neho, aby odhalili prítomnosť symptómov choroby. Na hodnotenie možných podozrivých prípadov by sa mohol vytvoriť mechanizmus monitorovania na dennej báze.
- Odporúča sa, aby každé záchytné centrum malo aspoň jednu izolačnú miestnosť pre osoby pozitívne testované na COVID-19, v ktorej sa dodržiavajú príslušné normy pre izoláciu.
- Žiadatelia o medzinárodnú ochranu, ktorí potrebujú osobitnú lekársku starostlivosť, by mali byť umiestnení v zariadeniach zabezpečujúcich osobitnú starostlivosť alebo by do takýchto zariadení mali byť presunutí.
- Žiadatelia o medzinárodnú ochranu a osoby požívajúce medzinárodnú ochranu s lekárskeým vzdelaním môžu byť schopné poskytnúť vnútroštátnemu systému zdravotnej starostlivosti podporu v súvislosti s COVID-19. Členské štáty sa vyzývajú, aby im poskytli prístup na trh práce a umožnili uznanie ich odbornej kvalifikácie alebo štatútu.

Materiálne podmienky prijímania :

Niektoré členské štáty zatvorili určité zariadenia, ako napríklad centrá príchodu, ale otvorili iné zariadenia, ako napríklad núdzové útulky. Niektoré členské štáty takisto znižujú mieru obsadenosti zariadení a obmedzujú do nich prístup alebo návštevy, aby sa zabránilo pohybu osôb.

V súlade s právom EÚ musia členské štáty zabezpečiť, aby od okamihu, ako osoba podá žiadosť, materiálne podmienky prijímania zabezpečili žiadateľom primeranú životnú úroveň, ktorá im zaručí živobytie a ochráni ich telesné a duševné zdravie.

Ak sa podmienky prijímania poskytujú v kolektívnych prijímacích zariadeniach, Komisia odporúča členským štátom, aby využili plnú prijímaciu kapacitu a aby v miere, v akej je to možné, zabezpečili dostatočné obmedzenie kontaktu medzi žiadateľmi, pričom by mali izolovať rizikové osoby. Tieto opatrenia by mohli slúžiť ako preventívne aj ako reaktívne vo vzťahu k pozitívne testovaným osobám s osobitným dôrazom na zraniteľné skupiny vrátane žiadateľov so zdravotným postihnutím, starších ľudí alebo obyvateľov zariadení, ktorí majú zdravotné ťažkosti.

Praktické pokyny:

- Hoci je jasné, že úplné vykonávanie zdravotných protokolov môže byť zložité, prijímacie orgány by mali požiadať príslušné orgány o technické poradenstvo k zdravotným protokolom, ktoré zahŕňajú opatrenia týkajúce sa priestoru a opatrenia v oblasti obmedzenia kontaktu medzi ľuďmi na zníženie prenosu ochorenia. Zamestnancom by sa mala poskytnúť potrebná odborná príprava a informácie potrebné na vykonanie dohodnutých zmien v záchytných centrách, pokiaľ ide o riadenie a súvisiace pracovné postupy vyplývajúce z nových zdravotných protokolov.
- Ak sú záchytné centrá preplnené, v dôsledku čoho sa komplikuje uplatňovanie zdravotných protokolov, žiadatelia by mali byť v čo najväčšej možnej miere presúvaní do iných zariadení. V prípade nevyužitej prijímacej kapacity sa môže znížiť miera obsadenosti každého zariadenia v záujme zníženia rizika šírenia chorôb. Plánované zatvorenie niektorých záchytných centier by sa mohlo odložiť, aby sa zabezpečila nižšia obsadenosť.
- V záujme zníženia miery obsadenosti by členské štáty mohli takisto vyzvať ľudí, ktorí majú iné možnosti bývania, aby opustili otvorené záchytné centrá, a to tak, že im poskytnú stravné poukážky.
- Jedným z miest, kde sa stretávajú veľké skupiny obyvateľov centier, sú jedálne. Predĺžením otváracích hodín, zavedením zmien alebo otvorením osobitnej miestnosti v rámci jedálne či mimo nej by sa v rámci možnosti mohol znížiť počet súčasne prítomných osôb a zabezpečilo by sa, aby bol medzi nimi väčší priestor. To isté by sa mohlo uplatniť v zariadeniach, v ktorých majú ich obyvatelia spoločné kuchyne, kde si môžu sami variť.
- Namiesto komunitných a skupinových činností (futbal, televízna miestnosť, jazykové kurzy) by sa zariadenia mohli využívať na individuálnom základe alebo by sa mohli zriadiť prevádzkové intervaly pre užšie rodiny, či zabezpečiť určité činnosti *online* prostredníctvom internetu a videokonferencií.
- Čo najviac osôb patriacich do rizikových skupín v súvislosti s COVID-19 by mohlo byť presunutých do individualizovanejších miest prijímania alebo by mohli byť zoskupené v osobitnom koridore oddelenom od obyvateľov, ktorí nepatria do rizikových skupín. Zraniteľným skupinám by sa mala poskytnúť osobitná ochrana, napríklad počas vydávania stravy, vyplácania vreckového atď.
- Členským štátom sa odporúča, aby ďalej poskytovali poradenstvo v oblasti duševného zdravia a psychosociálnu podporu, aj keď na diaľku, ako prostriedok na zníženie stresu, úzkosti a napätia vyplývajúceho zo situácie.
- Odporúča sa, aby členské štáty prijali opatrenia na zmiernenie rizík súvisiacich so sexuálnym a rodovo motivovaným násilím, ktoré by sa v záchytných centrách mohli zvýšiť v súvislosti s obmedzeniami pohybu. V maximálnej možnej miere by sa mal zabezpečiť prístup k súvisiacim podporným službám.
- Určité lehoty a platnosť príslušných dokumentov pre žiadateľov a dokladov o pobyte pre osoby požívajúce medzinárodnú ochranu by sa mohli predĺžiť s cieľom zabezpečiť, aby tieto osoby neboli nespravodlivo penalizované za to, že nemali prístup k zodpovedným orgánom.

Preventívne a hygienické opatrenia :

Všetky členské štáty už zaviedli osobitné hygienické opatrenia a vykonávajú pravidelnú dezinfekciu priestorov prijímacích zariadení. Komisia odporúča, aby takéto preventívne a hygienické opatrenia pokračovali a boli zamerané na obyvateľov kolektívnych zariadení, ako aj zamestnancov, ktorí v nich pracujú.

Praktické pokyny:

- Informovať žiadateľov v jazyku, ktorému rozumejú alebo o ktorom sa odôvodnene predpokladá, že mu rozumejú, o vnútroštátnych opatreniach prijatých na zamedzenie a predchádzanie šírenia koronavírusu. Na tento účel by sa ako komunikačné produkty zamerané na žiadateľov mohli použiť tie isté posolstvá a obsah, ktoré sú komunikované širokej verejnosti, pričom sa musí zabezpečiť preklad do požadovaných jazykov.
- Informovať žiadateľov a zvyšovať ich povedomie o hygiene rúk, obmedzení kontaktu medzi ľuďmi, kašľaní, karanténe alebo izolácii, hygienických opatreniach, predchádzaní zhromažďovaniu ľudí, využívaní verejných priestorov, pravidlách disciplinovaného správania, obmedzeniach pohybu atď., ako aj o tom, čo musia urobiť, ak majú podozrenie, že by mohli byť nakazení.

- Odporúča sa, aby sa povrchy v spoločných priestoroch, ktoré sa často používajú, ako sú napríklad jedálne, dezinfikovali niekoľkokrát denne. Ostatné spoločné priestory by sa takisto mali dezinfikovať v priebehu celého týždňa.
- Pri vstupe do prijímacieho zariadenia a na dôležitých miestach v celom zariadení by sa mohli nainštalovať ďalšie umývadlá. Prijímacie centrá tiež môžu svojim obyvateľom poskytnúť rúška alebo im umožniť, aby použili vlastné rúška, ak ich majú k dispozícii
- Návštevy prijímacích centier, ktoré nie sú nevyhnutné, by sa mohli dočasne obmedziť, aby sa obmedzilo šírenie ochorenia COVID-19. Nemalo by to viesť k ukladaniu neodôvodnených obmedzení vzťahujúcich sa na právnikov, poručníkov, UNHCR a (v prípade uzavretých zariadení) orgánov zodpovedných za monitorovanie zaistenia.
- Zamestnancom by sa mohla umožniť telepráca alebo práca na zmeny s cieľom zabezpečiť obmedzenie kontaktu medzi ľuďmi a pružnejšie pracovné režimy.

Odlišné spôsoby poskytovania materiálnych podmienok prijímania :

Niektoré členské štáty obmedzili rozsah služieb poskytovaných v prijímacích zariadeniach, napríklad pozastavením skupinových aktivít a osobného poradenstva.

Ak prijímací orgán nemá kvôli COVID-19 dostatočný počet zamestnancov alebo dostatočné zdroje na zaistenie primeraného fungovania dostupných prijímacích zariadení, členské štáty môžu využiť možnosť stanovenú v článku 18 ods. 9 písm. b) smernice o podmienkach prijímania s cieľom stanoviť v riadne odôvodnených prípadoch a na primerané obdobie, ktoré musí byť čo najkratšie, spôsoby poskytovania materiálnych podmienok prijímania, ktoré sa odlišujú od bežne vyžadovaných spôsobov. Takéto odlišné podmienky musia v každom prípade pokrývať základné potreby žiadateľov, najmä zdravotnú starostlivosť, živobytie, ako aj fyzickú bezpečnosť a dôstojnosť.

Praktické pokyny:

- Ak štandardné centrá príchodu alebo záchytné centrá nie sú k dispozícii, mohli by sa zriadiť núdzové útulky. Základné potreby a ľudská dôstojnosť by mali byť zaistené za každých okolností.
- Služby, ktoré nie sú nevyhnutné, ako sú napríklad skupinové aktivity a osobné poradenstvo, by sa mohli krátkodobo pozastaviť, ak je to potrebné na zaistenie obmedzenia kontaktu medzi ľuďmi. Odporúča sa, aby členské štáty zaviedli opatrenia na zaistenie komunikácie a poradenstva na diaľku, a to aj prostredníctvom linky pomoci.

Vzdelávanie detí:

Podľa článku 14 smernice o podmienkach prijímania členské štáty poskytujú maloletým deťom žiadateľov a žiadateľom, ktorí sú maloletými osobami, prístup k vzdelávaniu za podobných podmienok ako svojim štátnym príslušníkom.

Poskytovanie nepretržitého prístupu k vzdelávaniu môže byť pre vnútroštátne orgány výzvou vzhľadom na opatrenia zamerané na predchádzanie a zamedzenie šíreniu ochorenia COVID-19. V tejto súvislosti niektoré členské štáty zaviedli domáce vzdelávanie alebo iné formy dištančného vzdelávania. Pokiaľ tieto formy vzdelávania boli sprístupnené štátnym príslušníkom tretích krajín, prijaté opatrenia by mali zohľadňovať najlepší záujem dieťaťa v súlade s článkom 23 smernice o podmienkach prijímania a v najväčšej možnej miere vek a potreby dotknutých maloletých osôb. Vzdelávanie sa môže poskytovať osobne v pobytových centrách, ak je to v súlade s pravidlami obmedzenia kontaktu medzi ľuďmi.

Praktické pokyny:

- Zabezpečiť prístup maloletých detí žiadateľov a žiadateľov, ktorí sú maloletými osobami, k domácemu vzdelávaniu alebo iným formám dištančného vzdelávania za podobných podmienok ako v prípade detí, ktoré sú štátnymi príslušníkmi. Domáce vzdelávanie by mohlo napríklad zahŕňať nástroje online alebo elektronického učenia sa s učiteľmi, ktorí na diaľku denne alebo týždenne sledujú dosiahnutý pokrok, zadania textov na čítanie a cvičenia na domáce štúdium, distribúciu oddychových a vzdelávacích súprav a programy s akademickým obsahom vysielané v rozhlase, vo forme podcastov alebo v televízii.

- Na účely online alebo elektronického učenia sa môže byť potrebné zlepšiť prístup k internetu v kolektívnych prijímacích zariadeniach zaistením dostupnosti bezdrôtovej siete (ak majú rodičia svoje vlastné komunikačné zariadenia) a dostupnosti počítačov, ktoré sa majú používať v súlade s pravidlami obmedzenia kontaktu medzi ľuďmi.
- Poskytovatelia vzdelávania vrátane poskytovateľov jazykových kurzov alebo neformálneho vzdelávania (napr. mimovládne organizácie) by mali mať možnosť pokračovať vo svojej činnosti v centre, ak je možné zabezpečiť dodržiavanie pravidiel obmedzenia kontaktu medzi ľuďmi a uplatňovanie preventívnych zdravotných opatrení, alebo na diaľku s využitím online nástrojov.
- Pokyny pre zaistenie vzdelávania v situácii spôsobenej ochorením COVID-19 sú prístupné v rámci Medziagentúrnej siete pre vzdelávanie v núdzových situáciách (<https://inee.org/>).

Žiadatelia zaistení v súlade so smernicou o podmienkach prijímania :

Pokiaľ ide o žiadateľov zaistených na základe dôvodov uvedených v smernici o podmienkach prijímania, v súlade s článkom 11 smernice o podmienkach prijímania „zdravotnému stavu vrátane duševného zdravia zaistených žiadateľov, ktorí sú zraniteľnými osobami, venujú vnútroštátne orgány prvoradú pozornosť“ (napr. COVID-19).

Praktické pokyny:

- Zaistení žiadatelia by mali mať naďalej prístup do vonkajších priestorov. Niektoré členské štáty skrátili čas, ktorí môžu zaistené osoby stráviť mimo zariadenia určeného na zaistenie, aby sa obyvatelia zariadenia dostali do kontaktu s menším počtom ľudí z komunity. Akékoľvek obmedzenia vrátane obmedzenia počtu návštevníkov sa musia vopred dôkladne vysvetliť a mohli by sa zaviesť alternatívne opatrenia na zabezpečenie kontaktu s rodinou a priateľmi, napríklad prostredníctvom telefonických hovorov alebo hovorov cez internet.
- Pozornosť by sa mohla venovať aj prípadnej potrebe doplnkovej psychologickéj podpory, transparentného zvyšovania informovanosti a výmeny informácií o tejto chorobe.
- V usmernení WHO „Pripravenosť, prevencia a kontrola ochorenia COVID-19 v ústavoch na výkon trestu odňatia slobody a iných zariadeniach určených na výkon zaistenia“ (<http://www.euro.who.int/en/health-topics/health-determinants/prisons-and-health/news/news/2020/3/preventing-covid-19-outbreak-in-prisons-a-challenging-but-essential-task-for-authorities>) sa uvádzajú užitočné informácie o tom, ako predchádzať prípadnému vypuknutiu epidémie v zariadeniach určených na výkon zaistenia a ako ho riešiť, pričom sa zdôrazňujú aj prvky základných práv, ktoré sa musia pri reakcii na COVID-19 dodržiavať.

1.4. Nariadenie Eurodac

Odobratie a odosielanie odtlačkov prstov:

V článku 9 ods. 2 nariadenia Eurodac sa stanovuje, že ak nie je možné žiadateľovi o medzinárodnú ochranu odobrať odtlačky prstov z dôvodu opatrení prijatých na zabezpečenie ochrany jeho zdravia alebo ochrany verejného zdravia, členské štáty odoberú tieto odtlačky prstov a odošlú ich čo najskôr, najneskôr však do 48 hodín od pominutia týchto zdravotných dôvodov.

Všetkým štátnym príslušníkom tretích krajín, ktorí podliehajú povinnosti odobratia odtlačkov prstov, by sa mali odtlačky prstov odobrať čo najskôr, pričom sa musí zároveň zabezpečiť ochrana verejného zdravia.

2. Presídľovanie

Vypuknutie krízy spôsobenej ochorením COVID-19 viedlo k vážnemu narušeniu operácií presídľovania: členské štáty, UNHCR a IOM dočasne operácie presídľovania pozastavili. Okrem toho UNHCR prerušil núdzové humanitárne evakuácie na účely následného presídlenia. Z rovnakých dôvodov je v súčasnosti obmedzený prístup do tretích krajín, ktoré sú hostiteľskými krajinami pre utečencov.

Komisia chápe tento zložitý kontext a jeho dosah na praktické vykonanie prísľubov členských štátov v súvislosti s 29 500 miestami na presídlenie na rok 2020. Komisia však nabáda členské štáty, aby naďalej preukazovali solidaritu s osobami, ktoré potrebujú medzinárodnú ochranu, a tretími krajinami, ktoré sú hostiteľskými krajinami pre veľký počet utečencov. Vplyv ochorenia COVID-19 na situáciu v týchto tretích krajinách môže viesť k tomu, že potreby v oblasti presídľovania budú ešte naliehavšie.

Komisia nabáda členské štáty, aby, pokiaľ je to možné, v súlade s prijatými mimoriadnymi zdravotnými opatreniami pokračovali počas obdobia krízy v činnostiach súvisiacich s presídľovaním, aby boli pripravené obnoviť presídľovanie za bezpečných podmienok pre všetky dotknuté osoby, keď to bude opäť možné.

Vzhľadom na súčasné narušenia operácií presídľovania bude Komisia podporovať členské štáty, pokiaľ ide o plnenie ich prísľubov na rok 2020, a najmä bude flexibilná, pokiaľ ide o obdobie implementácie po roku 2020, aby zaistila, že členské štáty budú mať dostatok času na úplné splnenie prísľubov, ku ktorým sa zaviazali na rok 2020.

Praktické pokyny:

- Komisia nabáda členské štáty, aby zvážili nové spôsoby práce, ktoré umožnia, aby ich programy presídľovania zostali aktívne. Členské štáty by mali predovšetkým v úzkej spolupráci s UNHCR zvážiť prijímanie žiadostí o presídlenie na spisovom základe a uskutočňovanie videopohovorov so zabezpečením simultánneho tlmočenia na diaľku, ako aj prijatie opatrení v oblasti inštrukčnej pred odchodom realizovanej na diaľku ihneď, ako to bude v krajinách prvého azylu opäť možné, a to aj prostredníctvom zariadenia EASO na podporu presídľovania v Istanbule. Výber osôb, ktoré potrebujú medzinárodnú ochranu, by tak mohol pokračovať a vybrané osoby by mohli byť pripravené odcestovať na územie členských štátov hneď po zrušení cestovných obmedzení.
- Keďže dočasné obmedzenie ciest, ktoré nie sú nevyhnutné, zahŕňa výnimku pre osoby, ktoré potrebujú medzinárodnú ochranu, a pre osoby cestujúce z iných humanitárnych dôvodov, členské štáty sa vyzývajú, aby uľahčili neprerušovaný príchod osôb alebo skupín osôb, ktoré potrebujú medzinárodnú ochranu a ktoré už boli vybrané na presídlenie, ak je to za súčasných okolností prakticky možné. V tejto súvislosti je potrebná úzka spolupráca s IOM a UNHCR vrátane zdravotných kontrol pred odchodom a prípadných karanténnych opatrení.
- Členské štáty sa tiež vyzývajú, aby zrevidovali svoje operačné plány presídľovania s cieľom zohľadniť pravdepodobné zvýšené zdravotné riziká, napríklad zaistením testovania na COVID-19 alebo stanovením karanténnych opatrení.
- Komisia vyzýva členské štáty, aby v plnej miere využívali sieť EASO pre presídľovanie a prijímanie osôb z humanitárnych dôvodov ako hlavné fórum na výmenu informácií, vývoj nových pracovných metód a spoločných stratégií na ukončenie súčasného pozastavenia operácií presídľovania. Vzhľadom na zložitosť operácií presídľovania môže úzka spolupráca medzi členskými štátmi umožniť včasné a bezproblémové obnovenie presídľovania. Do činnosti siete sa podľa potreby zapoja UNHCR a IOM.
- Pokiaľ ide o programy súkromného sponzorstva spojené s presídľovaním, členské štáty sa vyzývajú, aby udržiavali otvorené komunikačné kanály so sponzorskými organizáciami a jednotlivými sponzormi, aby ich mohli informovať o aktuálnom stave programov presídľovania a možných budúcich príchodoch. V prípade tých členských štátov, ktoré už zaviedli programy súkromného sponzorstva, by mal pokračovať nábor a preverovanie sponzorov, aby sa rozšírila budúca hostiteľská kapacita.

3. Návrat

Cieľom tohto oddielu je poskytnúť usmernenia, ktoré majú pomôcť vnútroštátnym orgánom pri určovaní možných opatrení, ktoré by sa mohli prijať na zabezpečenie kontinuity a bezpečnosti konaní o návrate štátnych príslušníkov tretích krajín do ich krajín pôvodu alebo tranzitu v kontexte súčasnej pandémie COVID-19.

Príslušné orgány v členských štátoch musia pri vykonávaní opatrení a postupov v oblasti návratu v **plnej miere zohľadniť vnútroštátne opatrenia na ochranu zdravia**, ktorých cieľom je predchádzať šíreniu ochorenia COVID-19, a uplatňovať ich primeraným a nediskriminačným spôsobom na všetkých štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa neoprávnene zdržiavajú na ich území. Osobitná pozornosť by sa mala venovať situácii a potrebám zraniteľných osôb. Zohľadniť by sa mala aj špecifická situácia v tretej krajine, pokiaľ ide o vnútroštátne opatrenia na ochranu zdravia a vplyv ochorenia COVID-19.

Opatrenia prijaté na celom svete na zamedzenie šírenia pandémie COVID-19 majú **významný vplyv na návrat neregulárnych migrantov**. Členské štáty čelia praktickým ťažkostiam pri vykonávaní činností a operácií súvisiacich s návratom do tretích krajín, a to aj v dôsledku obmedzenej dostupnosti personálu imigračných orgánov, ktorý môže byť tiež poverený vykonávaním opatrení v oblasti verejného zdravia. Tieto ťažkosti súvisia predovšetkým s problémami pri vykonávaní opatrení v oblasti ochrany zdravia a bezpečnosti, ktoré majú chrániť štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa neoprávnene zdržiavajú na území členských štátov, ako aj pracovníkov vykonávajúcich činnosti spojené s ich návratom.

Ťažkosti súvisia aj s výrazne zníženou dostupnosťou komerčných letov a iných spôsobov dopravy, ako aj s reštriktívnymi opatreniami pri vstupe, ktoré zaviedli tretie krajiny s cieľom zamedziť šírenie ochorenia COVID-19. Frontex poskytuje pravidelné aktualizácie informácií o opatreniach, ktoré prijali leteckí dopravcovia a tretie krajiny, v aplikácii na riadenie neregulárnej migrácie (IRMA). V tejto súvislosti je kľúčové prijať všetky potrebné opatrenia na minimalizáciu zdravotných rizík pre osoby, ktoré sa podieľajú na operáciách, postupoch a činnostiach v oblasti návratu.

Napriek dočasnému narušeniu spôsobenému týmito potrebnými opatreniami by práca na realizácii návratov mala pokračovať, a to najmä vykonávaním tých činností, ktoré možno realizovať napriek reštriktívnym opatreniam (napr. identifikácia, opätovné vybavenie dokladmi, zápis do programov asistovaného dobrovoľného návratu a reintegrácie), aby boli pripravené, keď bude možné opäť pokračovať v návratových operáciách. **Pokiaľ je to možné, mali by pokračovať konania o návrate** a členské štáty by mali byť pripravené aj s podporou agentúry Frontex obnoviť konania o návrate a riešiť nevyriešené prípady, keď narušenie činnosti spôsobené reštriktívnymi opatreniami pominie. Komisia a agentúra Frontex budú podporovať vnútroštátne orgány pri koordinácii ich úsilia.

Návrat neregulárnych migrantov, ktorí sa rozhodli dobrovoľne opustiť územie EÚ, by sa mal aj naďalej aktívne podporovať a propagovať, pričom by sa mali prijať všetky potrebné preventívne sanitárne opatrenia. Viac ako kedykoľvek predtým by mali byť prioritou dobrovoľné návraty, pretože znižujú zdravotné a bezpečnostné riziká návratových operácií, a to aj vďaka minimalizácii rizík pre neregulárnych migrantov a príslušných sprevádzajúcich pracovníkov.

Vnútroštátne orgány čelia praktickým problémom pri riešení zaistenia pred vyhostením pri vykonávaní opatrení na predchádzanie riziku nákazy a šírenia COVID-19 a ochranu pred ním.

Mala by sa zachovať úzka spolupráca a kontakty s tretími krajinami v oblasti identifikácie, opätovného vybavenia dokladmi a návratu ich štátnych príslušníkov, pričom by sa mali v plnej miere zohľadniť ich obavy a reštriktívne opatrenia, ktoré prijali, a zároveň by sa mali prijať všetky potrebné preventívne sanitárne opatrenia. Tretie krajiny majú naďalej povinnosť podľa medzinárodného práva prijímať svojich štátnych príslušníkov. Mnohé tretie krajiny sa snažia uľahčiť a organizovať repatriáciu svojich štátnych príslušníkov, ktorí uviazli v zahraničí, pričom sa prijímajú opatrenia na ochranu zdravia, ktoré sa uplatňujú pri príchode. Členské štáty by mali spolupracovať s orgánmi tretích krajín s cieľom zabezpečiť, aby sa v prípade návratu neregulárnych migrantov do krajiny ich pôvodu v plnej miere dodržiavali takéto opatrenia v oblasti verejného zdravia, aby sa operácie návratu mohli uskutočňovať v čo najväčšej možnej miere. Komisia je pripravená podporovať členské štáty v ich úsilí o spoluprácu s tretími krajinami v oblasti readmisie.

Agentúra Frontex je pripravená pomáhať členským štátom pri organizovaní všetkých návratových operácií do tretích krajín leteckou dopravou, najmä pri repatriácii dobrovoľných a nútených navrátilcov prostredníctvom pravidelných alebo charterových letov, a ponúknuť im ďalšiu pomoc, ktorú môžu vnútroštátne orgány potrebovať.

Napriek všetkému vynaloženému úsiliu sa vyskytnú prípady, keď nie je možné uskutočniť návrat v dôsledku opatrení prijatých na zamedzenie šíreniu pandémie COVID-19. V takýchto prípadoch majú členské štáty široký priestor na voľné uváženie, pokiaľ ide o udelenie povolenia na pobyt alebo iného oprávnenia, na základe ktorého majú neregulárni migranti právo zdržiavať sa na ich území z humanitárnych dôvodov, dôvodov hodných osobitného zreteľa alebo iných dôvodov, ako sa stanovuje v článku 6 ods. 4 smernice 2008/115/ES (ďalej len „smernica o návrate“).

Konania o návrate

Vnútroštátne opatrenia zavedené s cieľom predchádzať a zamedziť šíreniu ochorenia COVID-19 obmedzujú možnosti orgánov pre návrat mať priamy kontakt s navrátilcami a orgánmi tretích krajín.

Je potrebné zmierniť dôsledky takýchto obmedzení, zabezpečiť, aby opatrenia prijaté príslušnými orgánmi počas správnych konaní vychádzali z individuálnych okolností každého neregulárneho migranta a náležite ich zohľadňovali, a zaručiť právo na vypočutie v súlade so všeobecnými zásadami práva EÚ. Príslušné orgány by preto na účely splnenia týchto požiadaviek mali používať alternatívne prostriedky, ktoré si nevyžadujú fyzickú prítomnosť štátneho príslušníka tretej krajiny alebo znižujú potrebu jeho fyzickej prítomnosti.

Podobný prístup sa dôrazne odporúča aj v záujme zachovania komunikácie a spolupráce s orgánmi tretích krajín v čase, keď je kvôli reštriktívnym opatreniam k dispozícii menej pracovníkov konzulárnych úradov mnohých tretích krajín pre postupy identifikácie a opätovného vybavenia dokladmi. To by uľahčilo objasnenie a pokračovanie v konaní v jednotlivých prípadoch, a teda návrat, keď to situácia umožní.

Napriek súčasným obmedzeniam zostávajú dobrovoľné návraty najschodnejšou možnosťou na podporu odchodu neregulárnych migrantov. Preto je nevyhnutné podporovať možnosti dobrovoľného návratu vrátane príležitostí na poskytovanie pomoci pri reintegrácii, a zabezpečiť kontinuitu vnútroštátnych programov asistovaného dobrovoľného návratu a reintegrácie pri súčasnom zohľadnení dosahu COVID-19 v tretích krajinách. Štátni príslušníci tretích krajín, ktorí majú záujem o účasť na takýchto programoch, by mali mať aj naďalej takúto možnosť, a činnosti poradenských služieb v oblasti návratu a reintegrácie by mali pokračovať v čo najväčšej možnej miere s využitím nástrojov, ktoré znižujú potrebu fyzickej blízkosti alebo si ju nevyžadujú.

Praktické pokyny:

- Využívať videokonferencie, písomné výmeny alebo iné kanály virtuálnej a diaľkovej komunikácie s cieľom uskutočniť pohovory pri súčasnom zabezpečení prístupu k tlmočeniu a právnej pomoci. Na vnútroštátnej úrovni by sa mohli všetkým zúčastneným stranám poskytnúť usmernenia.
- Používať videokonferencie a iné dostupné elektronické prostriedky, ako sú systémy správy prípadov readmisie, na udržiavanie kontaktov s konzulárnymi úradmi tretích krajín a na dosahovanie pokroku v jednotlivých prípadoch.
- Podľa možnosti využiť podporu agentúry Frontex na zlepšenie dostupnosti a používania videokonferencií, ako aj iných elektronických prostriedkov a kanálov virtuálnej a diaľkovej komunikácie.
- Využiť kapacity operačných styčných úradníkov pre prístahovalectvo a styčných úradníkov EÚ pre návrat v tretích krajinách na podporu postupov identifikácie a opätovného vybavenia dokladmi.
- Používať online formuláre, telefonické rozhovory a iné formy diaľkovej komunikácie s cieľom pokračovať v poradenských činnostiach v oblasti návratu a reintegrácie a na prihlásenie sa do programov asistovaného dobrovoľného návratu a reintegrácie. Predĺžiť termíny prihlásenia sa do takýchto programoch. Udržiavať úzke kontakty s poskytovateľmi reintegračných služieb v tretích krajinách. Zvážiť úpravu reintegračných balíčkov poskytovaných členskými štátmi v prípadoch, keď poskytovatelia služieb nie sú schopní svoje zvyčajné služby poskytovať v tretích krajinách.
- Využiť finančnú podporu agentúry Frontex na zavedenie úprav vnútroštátnych systémov správy prípadov v oblasti návratu (RECAMAS) na zaznamenanie potrebných informácií o navrátilcoch pri súčasnom zabezpečení súladu s pravidlami ochrany údajov.

Lehota na dobrovoľný odchod

Vzhľadom na značné obmedzenia komerčných letov a reštriktívne opatrenia, ktoré tretie krajiny zaviedli vo vzťahu k osobám prichádzajúcim z Európy, štátni príslušníci tretích krajín, na ktorých sa vzťahujú rozhodnutia o návrate poskytujúce lehotu na dobrovoľný odchod, nemusia – napriek najlepšiemu úsiliu a úmyslom – byť schopní splniť takéto rozhodnutie v stanovenej lehote. V dôsledku toho sa na štátnych príslušníkoch tretích krajín môže vzťahovať zákaz vstupu z dôvodu nesplnenia rozhodnutia o návrate, ako sa vyžaduje v článku 11 ods. 1 smernice o návrate. Neregulárni migranti však nemôžu niesť zodpovednosť a znášať negatívne dôsledky za situáciu, ktorá je mimo ich kontroly.

S cieľom zabrániť vzniku takejto situácie by členské štáty mali využiť možnosť stanovenú v článku 7 ods. 2 smernice o návrate a predĺžiť lehotu na dobrovoľný odchod o primeraný čas, pričom sa zohľadnia osobitné okolnosti konkrétneho prípadu, trvanie a povaha reštriktívnych opatrení a dostupnosť prostriedkov dopravy do tretej krajiny návratu.

Členské štáty by takisto mali poskytnúť lehotu na dobrovoľný odchod dlhšiu ako 30 dní v čase vydania rozhodnutia o návrate, ak je pri zohľadnení osobitných okolností prípadu, a najmä dostupnosti prostriedkov dopravy do tretej krajiny návratu, od začiatku zrejme, že dotknutý štátny príslušník tretej krajiny nebude môcť odísť do 30 dní.

Keď sa predĺži lehotu na dobrovoľný odchod a výkon rozhodnutia sa dočasne pozastaví, neregulárni migranti by mali dostať písomné potvrdenie, ako sa stanovuje v smernici o návrate (článok 14).

Ak nie je možné dodržať lehotu na dobrovoľný odchod z dôvodu absencie možnosti dopravy do tretej krajiny návratu alebo z akéhokoľvek iného dôvodu, ktorý nezávisí od vôle danej osoby a súvisí s reštriktívnymi opatreniami, členské štáty by nemali vydať zákaz vstupu, resp. ak už bol zákaz vstupu vydaný, mali by ho zrušiť.

Praktické pokyny:

- V prípade potreby a v primeranej miere využiť možnosť uložiť určité povinnosti s cieľom vyhnúť sa riziku úteku počas lehoty na dobrovoľný odchod (napríklad povinnosť zdržiavať sa na určitom mieste, predložiť orgánom doklady totožnosti alebo cestovné doklady), ako sa stanovuje v článku 7 ods. 3 smernice o návrate.
- Pri ukladaní opatrení na zabránenie riziku úteku, použiť tie, ktoré znižujú pohyb na verejných miestach a zabezpečujú obmedzenie kontaktu medzi ľuďmi, ako napríklad pravidelné hlásenie sa prostredníctvom videohovorov, a to v súlade s pravidlami ochrany údajov.

Vzdelávanie detí

V smernici o návrate sa vyžaduje, aby sa maloletým osobám umožnil prístup k systému základného vzdelávania v závislosti od dĺžky ich pobytu, a to počas lehoty na dobrovoľný odchod, počas obdobia, na ktoré sa odsun odložil (článok 14), ako aj počas zaistenia (článok 17).

Poskytnutie prístupu k systému základného vzdelávania maloletým osobám, na ktoré sa vzťahuje konanie o návrate, môže byť pre vnútroštátne orgány z dôvodu opatrení zameraných na predchádzanie a zamedzenie šíreniu COVID-19 výzvou. V tejto súvislosti niektoré členské štáty zaviedli domáce vzdelávanie alebo iné formy dištančného vzdelávania. Pokiaľ boli takéto formy vzdelávania dané k dispozícii štátnym príslušníkom tretích krajín, prijaté opatrenia by mali v plnej miere zohľadňovať najlepší záujem dieťaťa (článok 5) a v najväčšej možnej miere aj vek a potreby dotknutých maloletých osôb.

Praktické pokyny:

- Zabezpečiť prístup k domácemu vzdelávaniu alebo iným formám dištančného vzdelávania pre maloleté osoby, a to za podobných podmienok, za akých sa poskytuje deťom, ktoré sú vlastnými štátnymi príslušníkmi. Domáce vzdelávanie by mohlo napríklad zahŕňať nástroje online alebo elektronického učenia sa s učiteľmi, ktorí na diaľku denne alebo týždenne sledujú dosiahnutý pokrok, zadania textov na čítanie a cvičenia na domáce štúdium, distribúciu oddychových a vzdelávacích súprav a programy s akademickým obsahom vysielané v rozhlase, vo forme podcastov alebo v televízii.
- V prípade online vzdelávania alebo elektronického učenia sa zväziť podľa potreby posilnenia prístupu na internet a dostupnosti počítačov, ktoré by sa mali používať v súlade s pravidlami obmedzenia kontaktu medzi ľuďmi.
- Poskytovatelia vzdelávania vrátane poskytovateľov jazykových kurzov alebo neformálneho vzdelávania by mali mať možnosť pokračovať vo svojich činnostiach, a to za predpokladu, že je v rámci nich možné zabezpečiť dodržiavanie pravidiel obmedzenia kontaktu medzi ľuďmi a preventívne zdravotné opatrenia, alebo by mali mať možnosť v týchto činnostiach pokračovať na diaľku s využitím online zariadení.
- Pokyny pre zaistenie vzdelávania v situácii spôsobenej ochorením COVID-19 sú prístupné v rámci Medziagentúrnej siete pre vzdelávanie v núdzových situáciách (<https://inee.org/>).

Zdravotná starostlivosť

V smernici o návrate sa vyžaduje, aby štátni príslušníci tretích krajín mali v čo najväčšej miere prístup k urgentnej zdravotnej starostlivosti a k základnej liečbe. Členské štáty by mali prijať opatrenia potrebné na zaistenie toho, že navrátilci budú mať ako súčasť takejto urgentnej zdravotnej starostlivosti a základnej liečby prístup k potrebnej zdravotnej starostlivosti pri liečbe ochorenia COVID-19.

Praktické pokyny:

- Informovať neregulárnych migrantov v jazyku, ktorému rozumejú alebo o ktorom sa odôvodnene predpokladá, že mu rozumejú, o vnútroštátnych opatreniach, ktoré boli prijaté s cieľom zamedziť a predchádzať šíreniu COVID-19, vrátane informácií týkajúcich sa hygieny rúk, obmedzenia kontaktu medzi ľuďmi, kašľania, karantény alebo izolácie, hygienických opatrení, zamedzovania zhromažďovania ľudí, využívania verejných priestorov, pravidiel disciplinovaného správania, obmedzení pohybu a informácií o tom, čo musia urobiť, ak majú podozrenie, že by mohli byť nakazení.

Zdravotný skrining

S cieľom určiť primerané preventívne opatrenia, ktoré by sa mali implementovať, môžu členské štáty na základe vnútroštátneho práva vykonávať zdravotný skrining neoprávnené sa zdržiavajúcich štátnych príslušníkov tretích krajín z dôvodov verejného zdravia, pričom tento postup by mal byť v súlade so zásadou nediskriminácie a dodržiavania základných práv. Tým by sa zabezpečilo, aby sa zdravotný stav štátneho príslušníka tretej krajiny náležite zohľadnil v konaniach o návrate v súlade s *acquis* EÚ.

Zdravotné vyšetrenia a skriningy neregulárnych migrantov zamerané na COVID-19 môžu tiež uľahčiť readmisiu, a to tým, že orgány tretej krajiny sa takto uistia o zníženom riziku nákazy, pričom rovnaké uistenie môže poskytnúť informovanie navrátilcov o existencii možnosti ich umiestnenia do karantény v tretích krajinách, ktoré sa realizuje s podporou medzinárodných partnerov, akým je napríklad Medzinárodná organizácia pre migráciu..

Praktické pokyny:

- Zdravotný skrining štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sú najviac ohrození rizikom nákazy, ako sú starší ľudia alebo osoby s chronickým ochorením, ako aj nových migrantov prichádzajúcich do ubytovacích zariadení alebo do zariadení určených na zaistenie, by sa mal vykonávať ako prioritá.
- V prípade potreby možno novým migrantom uložiť 14-dňovú karanténu v zariadeniach určených na zaistenie alebo v ubytovacích zariadeniach. Orgány by takisto mohli štátnym príslušníkom tretích krajín merať teplotu pri príchode do zariadenia a odchode z neho, aby odhalili prítomnosť symptómov choroby. Na hodnotenie možných podozrivých prípadov by sa mohol vytvoriť mechanizmus monitorovania na dennej báze.
- Vydávať navrátilcom osvedčenie o zdravotnom stave v súvislosti s COVID-19, ak to tretia krajina návratu požaduje; ak je to možné, spolupracovať s medzinárodnými partnermi v oblasti informovania navrátilcov o existencii možnosti ich umiestnenia do karantény v tretích krajinách.
- Pravidelne testovať zamestnancov, ktorí sú pri práci v úzkom kontakte s navrátilcami.
- Využiť finančnú podporu agentúry Frontex na zavedenie úprav vnútroštátnych systémov správy prípadov v oblasti návratu (RECAMAS), aby sa zaznamenávali informácie, či je konkrétny neregulárny migrant nakazený alebo ohrozený rizikom nákazy, ak vnútroštátne právo zaznamenávanie takýchto informácií stanovuje, a to pri súčasnom zabezpečení súladu s pravidlami ochrany údajov a zásadami nevyhnutnosti a proporcionality.

Zaistenie

V článku 15 ods. 4 smernice o návrate sa vyžaduje, aby zaistenie na účely odsunu bolo okamžite ukončené, ak sa zdá, že v konkrétnom prípade už neexistuje odôvodnený predpoklad na odsun. Dočasné obmedzenia zavedené členskými štátmi a tretími krajinami s cieľom predchádzať a zamedziť šíreniu COVID-19 by sa nemali vykladať ako obmedzenia, ktoré automaticky vedú k záveru, že vo všetkých prípadoch už viac neexistuje odôvodnený predpoklad na odsun. Pri určovaní, či v každom jednotlivom prípade existuje odôvodnený predpoklad na odsun, možno zohľadniť viacero faktorov.

Praktické pokyny:

- Vykonať individuálne posúdenia pred prijatím rozhodnutia o prepustení zaistených migrantov, pri ktorom sa zohľadní maximálna dĺžka zaistenia, obdobie, počas ktorého už navrátiliec bol zaistený, to, či sa náležite vykonávajú postupy identifikácie/opätovného vybavenia dokladmi/readmisie.
- V prípade prepustenia štátneho príslušníka tretej krajiny, ak je to potrebné a primerané, využiť v súlade s článkom 15 smernice o návrate na zabránenie úteku donucovacie opatrenia, ktoré sú menej prísne ako zaistenie, ako napríklad povinnosť zdržiavať sa na určitom mieste alebo predložiť orgánom doklady.
- V rozsahu, v akom je to možné, prijať opatrenia zabezpečujúce, že štátni príslušníci tretích krajín prepustení zo zaistenia môžu dodržiavať vnútroštátne opatrenia v oblasti verejného zdravia zavedené s cieľom predchádzať a zamedziť šíreniu COVID-19.
- Zabezpečiť, aby menej prísne donucovacie opatrenia boli v súlade s vnútroštátnymi opatreniami v oblasti verejného zdravia prijatými s cieľom predchádzať a zamedziť šíreniu COVID-19, využívať alternatívne opatrenia k zaisteniu, ktoré zabezpečia súlad s vnútroštátnymi opatreniami v oblasti verejného zdravia, ako napríklad pravidelné hlásenie sa prostredníctvom videohovorov, a to v súlade s pravidlami ochrany údajov.

Používanie zariadení určených na zaistenie, podmienky zaistenia a obmedzenie kontaktu medzi ľuďmi

V záujme ochrany ľudí pred šírením COVID-19 vnútroštátne orgány čoraz viac uplatňujú obmedzenia kontaktu medzi ľuďmi a iné preventívne opatrenia. To isté sa robí v zariadeniach určených na zaistenie, kde môže byť ohrozené zdravie a bezpečnosť zadržaných migrantov, ako aj zamestnancov, a je potrebné ich chrániť. V dôsledku toho sa môže výrazne znížiť účinná maximálna kapacita zariadení určených na zaistenie s cieľom predísť kontaminácii.

Ak členské štáty z týchto dôvodov nie sú schopné poskytnúť ubytovanie v zariadeniach určených na zaistenie, môžu využiť iné vhodné zariadenia v súlade so zárukami stanovenými v smernici o návrate za predpokladu, že sa zaisťujú obmedzenie kontaktu medzi ľuďmi a dodržiavanie iných preventívnych a hygienických opatrení. Členské štáty by mali náležite zohľadniť právo na rodinný život v prípade párov a rodín s deťmi, ako aj situáciu zraniteľných osôb.

Praktické pokyny:

- Zaviesť preventívne a hygienické opatrenia v zariadeniach vrátane obmedzenia kontaktu medzi ľuďmi a pravidelnej dezinfekcie spoločných priestorov a zabezpečenia primeranej izolačnej kapacity.
- V usmernení WHO „Pripravenosť, prevencia a kontrola ochorenia COVID-19 v ústavoch na výkon trestu odňatia slobody a iných zariadeniach určených na výkon zaistenia“⁽¹⁴⁾ sa uvádzajú užitočné informácie o tom, ako predchádzať prípadnému vypuknutiu epidémie v zariadeniach určených na výkon zaistenia a ako ho riešiť, pričom sa zdôrazňujú aj prvky základných práv, ktoré sa musia pri reakcii na COVID-19 dodržiavať.
- Návštevy, ktoré nie sú nevyhnutné, by sa mohli obmedziť tak, aby sa zamedzilo a predišlo šíreniu ochorenia COVID-19; mohli by sa využiť alternatívne opatrenia, napríklad kontakt prostredníctvom telefónu, online komunikácie alebo iných nástrojov. Nemalo by to viesť k neodôvodneným obmedzeniam pre právnikov, opatrovníkov a monitorovacie orgány.
- Služby, ktoré nie sú nevyhnutné, ako sú napríklad skupinové aktivity a osobné poradenstvo, by sa mohli krátkodobo pozastaviť, ak je to potrebné na zaistenie obmedzenia kontaktu medzi ľuďmi

⁽¹⁴⁾ K dispozícii tu: <http://www.euro.who.int/en/health-topics/health-determinants/prisons-and-health/news/news/2020/3/preventing-covid-19-outbreak-in-prisons-a-challenging-but-essential-task-for-authorities>.